

ÖVERGRIPANDE NÖDVATTENPLAN NYKÖPINGS- OCH OXELÖSUNDS KOMMUNER

Antagen av kommunstyrelsen i Nyköping 25 mars 2024

Antagen av kommunstyrelsen i Oxelösund 20 mars 2024

STYRANDE DOKUMENT

Dokumenttitel	Övergripande nödvattenplan
Diarienummer	KK24/125
Kategori av styrdokument	Organiserande
Fastställd av	Kommunstyrelsen i Nyköpings kommun, Kommunstyrelsen i Oxelösunds kommun
Beslutsdatum	24-03-25 KS Nyköping, samt 24-03-20 KS Oxelösund
Giltighetstid	2024-04-01 och tillsvidare
Omfattar	Nyköping och Oxelösunds kommuner samt NOV F
Dokumentansvarig	Kommunstyrelsen (politisk nivå) Räddning och Säkerhet, Avdelningen för säkerhet och krisberedskap (tjänstenivå)
Uppföljning	Avdelningen för säkerhet och krisberedskap i Nyköpings kommun har ansvaret för att planen hålls uppdaterad samt revideras vid behov. Detta bör ske i samråd med Nyköping Vatten, Oxelö Energi AB och Nyköping-Oxelösunds vattenverksförbund. Styrdokumentet ska även ses över minst en gång per mandatperiod.

KATEGORIER AV STYRDOKUMENT

Organiserande	Förklarar, tydliggör och reglerar kommunens roll- och ansvarsfördelning samt vem som har rätt att fatta beslut.
Normerande	Beskriver kommunens förhållningssätt i en viss fråga eller ger direktiv för hur något ska utföras och syftar till att styra beteenden utifrån en gemensam värdegrund.
Aktiverande	Beskriver vad kommunen vill förändra eller uppnå inom specifika områden och syftar till att ge ett uppdrag att handla på ett visst sätt.
Reglerande	Anger villkoren för kommunal service och vilka krav kommunen ställer på de som lever, verkar och vistas i Nyköping.

INNEHÅLL

1	INLEDNING	1
1.1	Beskrivning av dricksvattenförsörjningen i Nyköping och Oxelösund	1
1.2	Nödvatten	1
1.3	Övergripande nödvattenplan	1
1.4	Lagstiftning och utgångspunkter vid nödvattenplanering	1
2	SYFTE OCH MÅL	2
3	ROLLER OCH ANSVAR	2
3.1	Kommunens ansvar	2
3.2	Individer och fastighetsägares ansvar	3
3.3	Ansvarsfördelning inom kommunerna vid störning	3
3.3.1	Nyköping och Oxelösunds VA-organisationer	3
3.3.2	NOVF	3
	Miljö- och livsmedelsenheter i Nyköping och Oxelösund	4
	Räddningstjänstens	4
	Övriga kommunala verksamheter	4
4	STÖRNINGAR I VATTENFÖRSÖRJNINGEN	4
4.1	Omfattande avbrott i vattenleverans	4
4.2	Vattnet bedöms inte vara hälsosamt och rent	5
4.2.1	Mikrobiologisk förorening	5
4.2.2	Kemisk förorening	5
5	AKTIVERING AV NÖDVATTENFÖRSÖRJNING	5
6	SAMORDNING OCH SAMVERKAN VID NÖDVATTEN	6
6.1	Interna resurser	6
6.2	Externa resurser	6
6.3	Gemensam målbild	7
7	PRIORITERINGAR VID NÖDVATTENFÖRSÖRJNING	7
8	ÖVNING	8

9 REFERENSER.....	8
10 ÄNDRINGSHISTORIK.....	8

1 INLEDNING

Rent dricksvatten är ett av de allra viktigaste livsmedlen i samhället. Hela samhället skulle påverkas vid en brist på dricksvatten och det inkluderar våra invånare men också samhällsviktig verksamhet och näringsliv.

Dricksvatten är en så kallad samhällsviktig resurs och det är därför viktigt att samhället har förmågan att upprätthålla dricksvattenförsörjningen även då ordinarie leverans inte är möjlig att genomföra. Vid störningar eller avbrott är därför försörjning via nödvatten en avgörande förmåga. Nödvattenplanering är således en del av samhällets krisberedskap som syftar till att minimera konsekvenserna vid en eventuell störning i dricksvattenförsörjningen.

1.1 Beskrivning av dricksvattenförsörjningen i Nyköping och Oxelösund

Nyköping-Oxelösunds vattenverksförbund (NOVF) bildades 1960. Förbundet levererar dricksvatten från Högåsens vattenverk via förbindelsepunkter till Nyköpings och Oxelösunds kommuner.

Nyköpings och Oxelösunds kommuner är huvudmän för vatten och avloppsförsörjningen i respektive kommun. I Nyköping är det Nyköping Vatten som ansvarar för drift och underhåll av VA - anläggningarna. I Oxelösund ansvarar Oxelö Energi AB (OEAB) för drift och underhåll av VA - anläggningarna.

1.2 Nödvatten

Nödvatten definieras som dricksvatten som distribueras på annat sätt än genom ledningsnätet. Begreppet signalerar att det handlar om en situation som innebär någon form av samhällsstörning. Prioriteringen vid nödvatten avgränsas därmed till prioriteringar som görs i samband med utplacering av nödvattentankar.

1.3 Övergripande nödvattenplan

Den övergripande nödvattenplanen utgör ett övergripande ramverk för Nyköpings och Oxelösunds kommuners nödvattenplanering. Den övergripande planen fastställer och tydliggör vissa centrala aspekter vid en kommuns planering av nödvatten. I de båda kommunerna ansvarar respektive VA-huvudman för den detaljerade nödvattenplaneringen då den behöver anpassas utifrån enskilda lokala förutsättningar.

1.4 Lagstiftning och utgångspunkter vid nödvattenplanering

Vid nödvattenplanering och genomförande av prioriteringar vid nödvattensituationer är det främst Vattentjänstlagen (2006:412) och Lagen om extraordinära händelser (2006:544) som är av relevans. Även Kommunallagen (1991:900 och 2017:275) är viktig att förhålla sig till då den ger de grundläggande reglerna för de kommunala befogenheterna. Slutligen utgör även kommunens allmänna bestämmelser för VA (ABVA) ytterligare ett underlag för att reglera vattendistribution.

2 SYFTE OCH MÅL

Syftet med den övergripande nödvattenplanen är att klargöra och fastställa mandat och ansvarsförhållanden vid nödvattenförsörjning. Planen syftar även till att skapa en gemensam utgångspunkt för nödvattenförsörjning i Nyköping och Oxelösunds kommuner.

Mål för den övergripande planen:

- Skapa en gemensam utgångspunkt vid planering och tillämpande av nödvatten.
- Tydliggöra kommunens samt fastighetsägares och enskildas ansvar vid avbrott eller störning av dricksvattenförsörjningen.
- Klargöra ansvarsfördelning och samarbetsformer för Nyköping Vatten (NV), Oxelö Energi AB (OEAB) och Nyköping-Oxelösunds vattenverksförbund (NOVF).

3 ROLLER OCH ANSVAR

3.1 Kommunens ansvar

Som producent och tillhandahållare av dricksvatten är kommunen skyldig att uppfylla kraven i Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (LIVFS 2022:12). Detta innebär bland annat att dricksvattnet måste uppfylla vissa kvalitetskrav.

Kommunen (i egenskap av huvudman) är skyldig att omedelbart informera konsumenter och tillhandahålla nödvändiga råd när användningen av dricksvatten begränsas eller andra åtgärder vidtas för att skydda människors hälsa då vattenkvaliteten inte bedöms tillräcklig.

Kommunen ska ständigt tillhandahålla tillräckliga och aktuella uppgifter om kvaliteten på dricksvattnet tillgängliga för konsumenterna.

Kommunen har endast skyldighet att leverera dricksvatten för normal hushållsanvändning och vattnet ska vara av dricksvattenkvalitet i enlighet med Livsmedelsverkets föreskrifter som nämns ovan. Huvudmannens leveransskyldighet avser endast dricksvatten för normal hushållsanvändning. Huvudmannen garanterar inte ett visst vattentryck eller vattenmängd per tidsenhet kan levereras. Gentemot företag eller andra aktörer har kommunen inga andra skyldigheter än vad som gäller i relation till ett vanligt hushåll, såvida inte detta regleras genom särskilda avtal (ABVA)¹.

Huvudmannen har rätt att begränsa eller stänga av vattenleveranserna för att förebygga skada samt vid reparationer, tillsyn och liknande omständigheter. Vid planlagt leveransavbrott informerar huvudmannen fastighetsägarna om detta på lämpligt sätt. Vid mer omfattande akut avstängning kan information ges t.ex. genom

¹ Allmänna bestämmelser för brukandet av den allmänna vatten- och avloppsanläggningen

lokalradion eller via huvudmannens hemsida. Det finns även en möjlighet att förmedla information via en SMS-tjänst.

3.2 Individer och fastighetsägares ansvar

Vid begränsad vattentillgång är anslutna fastighetsägare skyldiga att följa de anvisningar som huvudmannen beslutar, vilket kan vara att reducera sin vattenförbrukning.

Fastighetsägare och verksamhetsutövare har ett eget ansvar för att skapa alternativa lösningar för sanitet och hygien vid totalt avbrott i vattenförsörjningen. Detsamma gäller för individer.

Vid nödvattenförsörjning har den enskilde ansvar att följa de råd och anvisningar som kommunen anger i syfte att undvika konflikter och kontaminering av nödvattnet. Ansvaret innebär att ha kärl hemma för att hämta vatten i för att underlätta vid ett eventuellt vattenavbrott. Invånare med enskilda brunnar är inte huvudmannens ansvar.

Fastighetsägare och verksamhetsutövare som har behov av kontinuerlig vattentillförsel bör tillse att de kan hantera störningar i dricksvattenförsörjningen. Exempelvis bör lantbrukare med stora djurbesättningar behålla eventuella enskilda vattentäkt som reserv. En enskild vattentäkt får dock inte vara inkopplad till samma system som har anslutning till den allmänna anläggningen.

3.3 Ansvarsfördelning inom kommunerna vid störning

3.3.1 Nyköping och Oxelösunds VA-organisationer

- Leverera dricksvattentankar till prioriterade vattenkonsumenter och till allmänhetens hämtställen.
- Löpande fylla på de dricksvattentankar som har fördelats till kommunala verksamheter och allmänhetens hämtställen.
- Säkerställa att tankarna bevakas samt att dricksvattenkvaliteten i tankarna är acceptabel.
- Hantera orsaken till att störningen har uppstått.
- Informera allmänheten och övriga vattenkonsumenter om händelsen.

3.3.2 NOVF

Ingå i krisledningsstab om någon av kommunerna har den aktiverad. Om båda kommunerna aktiverat krisledningsstaber ska NOVF ingå i staben på Tekniska divisionen i Nyköpings kommun.

Miljö- och livsmedelsenheter i Nyköping och Oxelösund

- Fungera som kommunens kontrollmyndighet i dricksvattenkvalitetsfrågor.
- Information till smittskyddsläkare om smittrisk föreligger.

Räddningstjänstens

- Uppsamling och begränsning av utsläpp/brand
- Bistå med länsdumpning vid översvämning på grund av stor läcka
- Bistå VA-verksamheterna med att få ut varning till abonnenter

Övriga kommunala verksamheter

- All kommunal verksamhet ska bedrivas på ett sätt som i mesta möjliga mån minskar förbrukningen av vatten och begränsar behovet av vattenleveranser.
- Samhällsviktig verksamhet prioriteras. Verksamhet som kan ligga nere utan större konsekvenser för människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet samt miljö och egendom kan behöva ställas in för att underlätta vattenleverans till de mest samhällsviktiga verksamheterna.
- När prioriterade verksamheter fått dricksvattentank utkörd ansvarar de för all hantering av vattnet utöver vad som nämnts ovan under avsnitt 3.3.1. Det innebär ansvar att ha tillräckliga egna vattenkärl, personalresurser och annat som behövs för att hantera både dricksvattenförsörjning och vid behov utföra manuell spolning av toaletter.

4 STÖRNINGAR I VATTENFÖRSÖRJNINGEN

Det finns två typer av störningar i vattenförsörjningen – avbrott i leverans av vatten eller att vattnet inte bedöms vara hälsosamt och rent.

4.1 Omfattande avbrott i vattenleverans

Denna typ av störning innebär totalt avbrott i hela eller delar av dricksvattenförsörjningen. Orsaken till en sådan störning kan exempelvis vara att vattenverk slås ut eller allvarlig skada på huvudvattenledning. Vid avbrott i vattenleveransen till ett område krävs alternativ försörjning. Vid en störning kommer kommunen försörja prioriterad samhällsviktig verksamhet och kommuninvånarna med hjälp av nödvattentankar.

4.2 Vattnet bedöms inte vara hälsosamt och rent

Den andra typen av störning innebär att vatten fortfarande kan levereras till abonnenter men att det av olika orsaker inte är hälsosamt.

4.2.1 Mikrobiologisk förorening

Vid denna typ av störning kan vattnet ofta konsumeras efter kokning. Störningen innebär att allmänheten så väl som kommunala verksamheter kokar sitt eget vatten på anvisning av huvudman. I detta fall finns i regel inga behov av utplacering av nödvattentankar.

I förskolor och lågstadieskolor, demensverksamhet och gruppboenden kan kranar behöva stängas för att säkerställa att brukare inte dricker av vattnet.

4.2.2 Kemisk förorening

Vid denna typ av störning kan vattnet inte konsumeras efter kokning men kan oftast, beroende på kemisk förorening, användas till spolning av toalett och i många fall också för bad/dusch och tvätt. I detta fall krävs distribution av nödvatten till kommuninvånare och prioriterad samhällsviktig verksamhet.

I förskolor och lågstadieskolor, demensverksamhet och gruppboenden kan kranar behöva stängas för att säkerställa att brukare inte dricker av vattnet.

5 AKTIVERING AV NÖDVATTENFÖRSÖRJNING

Aktivering av nödvattenförsörjning utgår i föreliggande plan från två scenarier i form av:

1. Driftstörningar på VA-huvudmannens anläggningar
2. Driftstörningar på NOVF:s anläggningar där båda kommunerna blir drabbade

Alternativ 1

I Oxelösunds kommun fattar verksamhetsansvarig för Oxelö Energi AB (OEAB) tillsammans med Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen (MSF) och tjänsteperson i beredskap (TIB) beslut om nödvattenförsörjning.

I Nyköpings kommun fattar verksamhetsansvarig för Nyköping Vatten i samråd med tjänsteperson i beredskap (TIB) beslut om nödvattenförsörjning.

Alternativ 2

Först aktiveras divisionen/bolagets krisledning av divisionschef/va-chef i samråd med TIB.

Om händelsen är av sådan art att flera divisioner/förvaltningar är drabbade kommer därefter respektive kommuns centrala krisledning aktiveras av TIB. Den blir då den centrala krisledningen och gällande rutin följs.

6 SAMORDNING OCH SAMVERKAN VID NÖDVATTEN

Nödvattenplaneringen för Nyköpings och Oxelösunds kommuner ska samordnas mellan kommunerna och NOVF.

Inriktningen är att Nyköpings och Oxelösunds kommuner samarbetar vid en situation som kräver distribuering av nödvatten. Dels med att stödja varandra med personella

resurser, om möjligt, samt med ledig tankkapacitet. En samordning skall även ske avseende kommunikation. Vid prioriteringar mellan orterna, vid exempelvis behov att prioritera lasarettet eller strypa leveransen till SSAB skall det ha föregåtts av en avstämning med respektive VA huvudman.

6.1 Interna resurser

Kommunerna förfogar över ett antal materiella och personella resurser som ska användas vid nödvattenförsörjning. En detaljerad redogörelse över respektive kommuns nödvattenresurser återfinns i VA-enheternas individuella nödvattenplaner/handlingsplaner. Vid förändringar i de individuella nödvattenplanerna/handlingsplanerna delges den andra kommunen.

6.2 Externa resurser

Vid omfattande störningar eller avbrott i kommunens dricksvattenförsörjning som pågår i längre än 3 dygn kommer kommunerna att vara beroende av externt stöd.

Som stöd finns VAKA som är Sveriges nationella vattenkatastrofgrupp och är en stödfunktion vars uppgift är att ge stöd till kommuner och regioner som drabbats eller kan komma att drabbas av problem med dricksvattenförsörjningen.

VAKA har bland annat i samarbete med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ett lager av nödvattenmateriel utplacerade på sex olika platser i Sverige. Materielen är till för händelser av en mer omfattande karaktär såsom vid smitta i vattnet eller elavbrott som leder till problem med dricksvattenförsörjningen. Resurserna är alltså inte till för att användas vid underhållsarbeten. Det är VAKA som godkänner och prioriterar utlåning av resurser.

Utöver VAKA kan kommunerna begära stöd från övriga närliggande kommuner FRG (Frivilliga Resursgruppen) och Länsstyrelsen i Södermanland.

6.3 Gemensam målbild

Vid nödvattenförsörjning till konsumenter i fredstid utgör följande mängder en riktlinje från Livsmedelsverket avseende vilka vattenmängder över tid som ska kunna levereras:

1–3 dygn	3–5 liter/person och dygn
3–10 dygn	10–15 liter/person och dygn
10 dagar och framåt	50 liter/person och dygn

I och med att VA-huvudmännen inte klarar en vattenleverans motsvarande 50 l/person och dygn med de resurser som finns så arbetar respektive VA-huvudman med att ta fram förslag på lösningar.

Medborgarna ska själva klara sin vattenförsörjning i en vecka.

7 PRIORITERINGAR VID NÖDVATTENFÖRSÖRJNING

Inriktningen för prioriteringen av nödvatten har sin utgångspunkt i rådande lagstiftning och bestämmelser samt utgår från samhällets skyddsvärden.

Prioritetsklass	Prioritering för nödvattenförsörjning	Exempel på verksamhet
1	Verksamheter som har stor betydelse för liv och hälsa	Sjukhus, vård- och omsorgsboenden, kök för offentliga måltider
2	Hushåll	
3	Försvarsmakten (vid höjd beredskap)	
4	Verksamheter som har stor betydelse för samhällets funktionalitet	Förskola, värmeverk, kraftvärmeverk, flygplatser
5	Övriga verksamheter	

Handbok i krisberedskap och civilt försvar för dricksvatten, Livsmedelsverket

Vid en situation som kräver nödvatten är det de mest prioriterade verksamheterna och hushållen som måste få vatten för att inte oacceptabla konsekvenser ska uppstå. En viktig aspekt är tiden och prioriteringen avser främst den initiala fasen där vatten inte kan levereras på ordinarie sätt. Vid ett längre tidsperspektiv kan sannolikt andra skyddsvärden bli aktuella att ta hänsyn till men värnandet av liv och hälsa samt samhällets funktionalitet står i första rummet.

Nödvattentankarnas geografiska placering redogörs för i respektive kommuns individuella nödvattenplan.

8 ÖVNING

Minst en gång per mandatperiod ska en kommungemensam nödvattenövning genomföras i syfte att stärka den gemensamma hanteringen av olika typer av störningar på vattenförsörjningen.

9 REFERENSER

Båda kommunerna har:

- Driftstörningsrutin
- Gemensamt framtagna kokningsrekommendationer
- Kommunspecifika nödvattenplaner/handlingsplaner
- Kommunspecifika krisledningsplaner.

10 ÄNDRINGSHISTORIK

Rev	Författare	Beskrivning av förändring	Datum
1.1	Annkristin Mellgren Eva Johansson, ROS	Förtydligande av ansvar och mandat mellan verksamheterna. Tagit bort information "inför störningar." Ändrat arbetssätt från samverkansgrupp till att vi aktiverar en stab.	2024-01-26